

zoo met smart gezien hoe een nauwkeurig bepaalde organisatie, overeenkomstig menselijke regels, aan de eene zijde tot vormelijkheid, en aan de andere zijde tot onderdrukking des gewetens leidt, dat zij nauwelijks weten wat te zeggen'.³⁴ Nederlandse toestanden beheersten nog de gedachten van de kolonisten. Wyckoff wist hen over de brug te trekken met zijn voorstel, dat de afgescheidenen in geval van aansluiting bij de Reformed Church de vrijheid behielden, om de band weer op te zeggen, indien zij 'te eeniger tijd eene kerkelijke verbintenis bevonden te strijden met hun godsdienstigen bloei of genot'.³⁵ Op deze basis, waarbij de Reformed Church als een hotel-kerk in Amerikaanse zin figureerde, sloot de kerk in de kolonie zich in 1850 als afzonderlijke classis Holland aan bij dit kerkgenootschap. De kolonisten maakten het hun weldoeners naar de zin, zonder het afscheidings-sentiment geweld aan te doen.

De verbintenis hield echter, zoals bekend, niet ongeschonden stand en in 1857 scheidde een klein deel van de kolonisten zich weer af, met een beroep op Wyckoff's bepaling, dat de band verbroken mocht worden, indien het niet beviel in de Reformed Church. Het merendeel bleef echter in de Reformed Church, waaronder de kolonistenleider Van Raalte.

De kerkhistoricus Henry Dosker, evenals Bouwman van afgescheiden herkomst, had zich na zijn emigratie naar de Verenigde Staten in 1873 aangesloten bij de Reformed Church. Hij ontkende in zijn biografie over Van Raalte niet dat er gebreken kleefden aan deze kerk, maar hij was van mening, dat het overeenkomstig de Nederlandse geloofsbelijdenis plicht van de eerste afgescheiden emigranten was geweest zich bij deze kerk te voegen. Dit oordeel hing samen met zijn opvatting van de Afscheiding van 1834. Het bepalende geschilpunt onder de afgescheidenen in de eerste decennia betrof zijns inziens niet de vragen wie tot de kerk behoorden en hoe deze diende te worden bestuurd, zoals Bouwman meende, maar de vraag of afscheiding van de Hervormde Kerk een onvermijdelijk noodmiddel was of een aantrekkelijk einddoel.³⁶ Van Raalte en Dosker in zijn spoor verdedigden de Afscheiding als noodmiddel. Daarom voegde Van Raalte zich in de Verenigde Staten weer bij de Reformed Church, 'de oude kerk, die hij liefhad en noode verliet'.³⁷ Hij meende in den vreemde terug te vinden wat

34. Bouwman, *Amerika*, pag. 133.

35. *Ibidem*, pag. 133.

36. Dosker, *Levensschets van Van Raalte*, pag. VIII.

37. Dosker, *Ibidem*.